

Økning i antall utleggsbegjæringer fra inkassoforetakene

Innledning

Finanstilsynet har mottatt mange henvendelser hvor det påpekes en stor, generell økning i uttak av utleggsbegjæringer. Det har også vært henvendelser om misforholdet mellom størrelsen på det opprinnelige gjeldsbeløpet og de rettslige inndrivingskostnadene som påløper ved at det tas utlegg for kravet.

Finanstilsynet har innhentet tallmateriale fra Politidirektoratet som viser antall utleggsbegjæringer for samtlige inkassoforetak for henholdsvis 2015, 2016 og 2017, fordelt på det enkelte inkassoforetak. Enkelte foretak ble bedt om en nærmere redegjørelse for økningen, saksbehandlingsrutiner som styrer når et krav skal sendes til tvangsinn drivelse samt den underliggende risikoanalyse for saksbehandlingsrutinene.

Basert på kriteriene; hatt bevilling i mer enn tre år, det samlede antall utleggsforretninger samt prosentvis økning i den siste treårsperioden, ble følgende foretak bedt om en nærmere redegjørelse for økningen: Melin Collectors AS, Demand Norge AS, Alektum AS, Totalinkasso AS, Conecto AS, PRA Group Norge AS, Lindorff Obligations AS og Kredinor SA. Foretak med en relativt ubetydelig mengde utleggsbegjæringer, ble utelukket fra undersøkelsen.

Rettslig grunnlag

Alle sider av en inkassoprosess (både utenrettslig og rettslig) skal utføres i samsvar med kravet til god inkassoskikk etter inkassoloven § 8. Det samme gjelder ved leilighetsvis inndrivning for andre og ved inndrivning av egne pengekrav. Det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for urimelig påtrykk, skade eller ulempe. I tilknytning til § 8 har Justis- og beredskapsdepartementet i inkassolovens forarbeider¹ lagt til grunn at fordringshaver ikke bør ta de sterkeste virkemidlene i bruk så lenge det er grunn til å tro at de mer lempeligere vil føre til samme resultat. For eksempel bør man ikke sette i gang rettslige tiltak, med de økte kostnader dette vil medføre for skyldner og fordringshaver, før det er gått en viss periode og man har forsøkt ulike utenrettslige inndrivningstiltak.

¹ Ot.prp. nr. 2 (1987-88) s. 109

Videre understrekes det i forarbeidene at skyldnerens situasjon og posisjon vil være et moment av betydning, og at inkasso mot forbrukere bør skje varsomt. På den annen side vil en skyldners subjektive forhold også være av en viss betydning. Dette gjelder spesielt om vedkommende forsøker å unndra seg forpliktelsen.

I tilknytning til nødvendighetskravet i inkassoloven § 17, har departementet i forarbeidene² uttalt at det ikke vil være i strid med god inkassoskikk å sette i verk inndrivning av bagatellfordringer eller å pådra saken uforholdsmessig store kostnader, så lenge det dreier seg om *nødvendige* kostnader.

Videre er det nødvendig å begjære tvangsfullbyrdelse for å avbryte foreldelsesfristen, jf. foreldelsesloven § 17. Etter § 2 jf. § 3, løper tre års alminnelig foreldelsesfrist fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse. Fremmes tvangsfullbyrdelse uten at fordringshaveren får full dekning for sin fordring, løper ny frist på ti år fra tvangsforretningens slutning. Denne fristen omfatter imidlertid kun det påløpte kravet som er inntatt i forretningen. For nye renter løper den alminnelige treårsfristen. En inkassator vil kunne risikere å bli erstatningsansvarlig overfor kreditor dersom kravet faller bort grunnet foreldelse fordi man da ikke har ivaretatt oppdraget.

Reglene om utlegg følger av tvangsfullbyrdesloven kapittel 7. Når man har et tvangskraftig tvangsgrunnlag for et pengekrav, kan det begjæres utlegg, det vil si at det fremsettes begjæring om panterett i formuesgode, eller at det nedlegges trekk i skyldnerens lønn. Normalt må skyldneren erstatte sakskostnadene så langt saken og kostnadene har vært nødvendige i forbindelse med utleggsbegjæringen. I 2006 ble det tillatt å begjære direkte utlegg på såkalte uimotsagte skriftstykker, som typisk vil være en faktura eller betalingsoppfordring. En forutsetning for slik direkteutlegg er at det ikke foreligger en innsigelse fra skyldner.

Når inkassator begjærer utlegg, påløper det ekstra kostnader på inkassosaken i tillegg til inkassosalæret. Etter gjeldende satser utgjør rettsgebyret til Staten 1 921 kroner. I tillegg kan inkassator kreve 1 130 kroner for skrivning av begjæringen. Dette innebærer at det uavhengig av størrelsen på kravet, påløper over 3 000 kroner i ekstra kostnader, som skyldneren som hovedregel er ansvarlig for å betale, jf. tvangsfullbyrdesloven § 3-1 første ledd.

Foretakenes redegjørelser for økning i antall utleggsbegjæringer

I hovedsak var forklaringene fra foretakene på de ekstraordinært store økningene i utleggsforretninger sammenfallende, og gikk kortfattet ut på følgende:

- **At man ser positiv effekt av utlegg (fra inndrivelsesståsted)**

Som nærmere forklaring til dette, trekkes det frem at foretakenes analyseverktøy har bedret seg betydelig over de siste årene, og at man derfor har mer treffsikkerhet for å unngå rettslig pågang overfor skyldnere som er uten midler eller andre formuesgoder (*intet til utlegg*).

² Ot.prp. nr. 2 (1987-88) s. 112

- **Krav fra oppdragsgiver om løsningsgrad**

Stadig flere oppdragsgivere krever høyere løsningsgrad, både når det gjelder antall saker som løses (betales) men også hvor raskt inkassoforetakene oppnår løsning med skyldner.

- **Nedjustering av beløpsmessig grense for uttak av utleggsbegjæringer**

Enkelte av foretakene har i den etterspurte perioden satt ned grensene for hvor stor en hovedstol som minimum må være før det tas ut rettslig skritt. Dette har sammenheng med krav til løsningsgrad som stilles fra oppdragsgiver, samt bedre analyseverktøy, som nevnt ovenfor.

- **Betydelig økning i antall saker til inndrivelse og stadig flere krav må sikres mot foreldelse**

Samtlige av foretakene har forklart at det har vært en betydelig økning i porteføljene til inndrivelse i den gitte perioden. Dette har direkte medført en forholdsmessig økning i antall utleggsbegjæringer.

- **Innføring av ELSA**

Elektronisk samhandling (ELSA) innebærer at begjæringen inkludert vedlegg overføres elektronisk direkte fra inkassoforetakenes saksbehandlingssystemer til namsgodens datasystemer. Dette er en forenkling som sparer tid og kostnader, og som medfører at flere saker sendes til namsmyndighetene.

Saksbehandlingsrutiner og risikovurderinger

Når det gjelder foretakenes saksbehandlingsrutiner og underliggende risikovurderinger, har Finanstilsynet spesielt sett etter hvorvidt rettslige tiltak settes i verk så tidlig i prosessen at man ikke har hatt godt nok grunnlag til å vurdere hvorvidt lempeligere tiltak har kunnet føre til samme resultat. Finanstilsynet har også sett etter hvilke konkrete vurderinger som skal gjøres av skyldners situasjon før det begjæres utlegg. Det er videre undersøkt hvordan foretakene har vurdert risikoen for feil/brudd på saksbehandlingsrutinene, typisk ved at det sendes utleggsbegjæring i strid med instruks i saksbehandlingsrutine.

Undersøkelsen viser at alle foretakene har et bevisst forhold til å være tilbakeholdne med å sende utleggsbegjæringer der det er liten sannsynlighet for at dette vil medføre inndekning av kravet, dvs. der skyldner har liten økonomisk evne. Unntaket er der det er nødvendig å ta rettslig skritt for å unngå foreldelse av kravet. Det er hos samtlige foretak lagt opp til manuell vurdering av dette, dvs. at det ikke automatisk genereres og sendes utleggsbegjæring fra inkassosystemet.

Foretakene har i sine risikovurderinger generelt vurdert sannsynligheten for feil (både lovmessig og etter interne retningslinjer) ved utleggsbegjæringer som lav, men at konsekvensen ved feil vil være høy. Eksempler på slike feil er:

- å sende begjæringer på bestridte krav, krav som er betalt, krav som ikke er lovmessig varslet,
- å sende begjæring der skyldner har redusert evne til å gjøre opp for seg grunnet økte kostnader,
- å sende begjæring der det foreligger frivillig nedbetalingsavtale,
- at det tas ut rettslig skritt i strid med kreditors instruksjer.

Finanstilsynets merknader

Undersøkelsen har vist at de utvalgte foretakene ikke har rutiner som innebærer brudd på god inkassoskikk, når det gjelder begjæring av utlegg.

Inkassators adgang til å pådra saken kostnader bygger på en avveining mellom hensynet til at kreditor skal få dekket kostnadene ved inndrivningen, effektive inndrivelse og skyldners behov for beskyttelse mot for høye kostnader. Et velfungerende kredittmarkedet bygger på en forutsetninger om at skyldnere betaler sine gjeldsforpliktelser. Dersom dette ikke skjer frivillig, har lovgiver gitt kreditor anledning til å bringe saken inn for rettslig inndrivning, med de ekstra kostnader dette innebærer for skyldner.

Etter Finanstilsynets vurdering er foretakenes forklaringer på økningen i antall utleggsbegjæringer velbegrunnede. Eksempelvis vil økt tilflyt av inkassosaker naturligvis også medføre en økning i antall utleggsbegjæringer. Det er Finanstilsynets erfaring at inkassoforetakene får nye typer kunder (oppdragsgivere), som ikke tidligere har hatt tradisjon for å bruke eksterne inkassotjenester. Det er videre slik at inkassoforetakene har mottatt større porteføljer med eldre krav, som ikke tidligere har vært til inndrivelse. Derfor må stadig flere krav sikres mot foreldelse på et tidligere tidspunkt etter mottak av inkassosaken.

Foretakene har gjort vurderinger i tilknytning til om det er nødvendig å begjære utlegg, og påsett at det foreligger rutiner i samsvar med dette. Det fremkommer imidlertid ikke klart av alle saksbehandlingsrutinene hvor mange utenrettslige tiltak som skal gjennomføres i den enkelte sak, før det tas rettslige skritt. Finanstilsynet understreker at inkassator må ha tilstrekkelige rutiner for å påse at det ikke settes i verk rettslige skritt før lempeligere virkemidler - og da mer enn de lovpålagte varslene - er forsøkt.

Når det gjelder beløpsmessige grenser for oversendelse av hovedstoler til rettslig inndrivelse, vises det til departementets uttalelser over, hvor det fremgår at også bagatellfordringer kan inndrives i inkassoprosess med uforholdsmessig høye kostnader, så lenge disse er nødvendige. Finanstilsynet understreker imidlertid at det er viktig med gode rutiner for å gjøre en skjerpet vurdering av om utleggsbegjæringen er nødvendig dersom det åpenbart blir stor uforholdsmessighet mellom kostnadene ved inndrivningen og det opprinnelige kravet. Det bør i slike situasjoner være lagt opp til at ytterligere utenrettslige tiltak forsøkes, med mindre man nærmer seg foreldelsesfristen. Dersom det foreligger særskilte grunner – eksempelvis mistanke om at skyldneren forsøker å unndra seg betalingsforpliktelsen – vil det i større grad være forsvarlig å anse kostnadene nødvendige på et tidligere stadium.

På bakgrunn av henvendelsene Finanstilsynet har mottatt, finner vi for øvrig grunn til å informere om at myndigheten og kompetansen til å overprøve inkassoforetakenes krav på å få dekket kostnader ved rettslig inndrivelse, tilligger namsmannen, jf. inkassoloven § 21. Dette er ikke et spørsmål Finanstilsynet kan ta stilling til verken på generelt grunnlag eller i den enkelte sak. Det samme gjelder foretakenes rutiner når det gjelder kumulasjon av krav (sammenslåing) ved oversendelse til rettslig inkasso, forutsatt at det ikke er krav til tidligere sammenslåing, jf. Finanstilsynets rundskriv 1/2018.

For Finanstilsynet

Anne-Kari Tuv
seksjonssjef

Oda Stensrud
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.